

ประโยคอมตะ ประวัติศาสตร์จีน

一句话读懂中国史

Knowing the Chinese History in One Sentence

เหยียนมู่สือย (严木水) : เขียน

จำพรรณ รัศริอักษร : แปล

ยุคก่อนราชวงศ์ฉิน

ประวัติศาสตร์ก่อนฉินสื่อหวง (จีนชื่อย่อเต้) รวบรวมแผ่นดินจีนเป็นเอกภาพ เรียกว่า “ยุคก่อนราชวงศ์ฉิน”

ประวัติศาสตร์ก่อนราชวงศ์ฉินโดยทั่วไปเริ่มตั้งแต่ยุค “สามราชวงศ์” ซึ่งก็คือราชวงศ์เซี่ย ราชวงศ์ซาง และราชวงศ์โจว ซึ่งเป็นช่วงของการเปลี่ยนผ่านจาก “ยุคกึ่งประวัติศาสตร์” มาเป็น “ยุคประวัติศาสตร์” ราชวงศ์โจวยังแบ่งเป็นโจวตะวันตกและโจวตะวันออก โดยมีเส้นแบ่งอยู่ที่การย้ายราชธานีไปทางตะวันออกของโจวผิงหวังเมื่อ 770 ปีก่อน ค.ศ. และโจวตะวันออกยังแบ่งออกได้อีกเป็นสองยุค คือ ยุคชุนชิว และยุคจ้านกั๋ว

เซี่ยเจี๋ย :

หากตะวันไม่มีวันดับ ข้าก็ไม่มีวันดับ

ฟ้ามีตะวัน ข้ามีราษฎร ตะวันมีวันดับหรือ หากตะวัน
ไม่มีวันดับข้าก็ไม่มีวันดับ

เซี่ยเจี๋ย

นี่คือคำตอบของเซี่ยเจี๋ยกษัตริย์ทรราช เมื่อถูกราชฎา
สาปแช่งให้ตายไปพันๆ

“สมองเสื่อม” เป็นศัพท์สมัยใหม่ คนป่วยโรคนี้มักจะพูดทำอะไรที่
คนทั่วไปคาดไม่ถึง ดิ่งตัน เพื่อเจอ ไม่มีทางรักษาให้หายได้ ทรราชใน
ประวัติศาสตร์จีนอย่างเซี่ยเจี๋ยเป็นตัวอย่างของคนป่วยด้วยโรคสมองเสื่อม

เซี่ยเจี๋ย (พระนามเดิมหลี่วู่ยกู่) เป็นกษัตริย์องค์สุดท้ายของราชวงศ์เซี่ย
พระองค์มีพลังกำลังมหาศาล แก้ปัญหาทุกอย่างด้วยอาวุธอย่างบ้าระห่ำ
ใช้ใช้ตรวนควบคุมราษฎร ปราบปรามชนชาติส่วนน้อยแถบชายแดนอย่าง
โหดเหี้ยม ครั้งหนึ่งขณะยกทัพไปโจมตีชนชาติส่วนน้อย พระองค์ได้รับสิน
สงครามที่บุรุษอยากได้ที่สุด คือหญิงงามชื่อ ม่อลี่

ในยามนี้สันดานเพศผู้ของเซี่ยเจี๋ยได้เผยออกมา พอกลับไปเมืองหลวง พระองค์ก็แต่งตั้งม่อลี่เป็นสองเฮา และเกณฑ์แรงงานสร้างวังใหญ่โตโอฬาร ให้ม่อลี่ วังนี้เมื่อมองจากที่ไกลจะเห็นเหมือนมีทะเลหมอกหนาสุดสายตา โอบล้อม รวากับว่าวังเอียง เซี่ยเจี๋ยจึงตั้งชื่อว่า “ชิงกง” (วังเอียง) วังชิงกง เป็นสิ่งปลูกสร้างแรกสุดที่เป็นลักษณะเฉพาะตัวของราชวงศ์เซี่ย ภายในวังมีห้องหับตกแต่งงดงาม มีทางเดินประดับงาช้าง มีเตียงทำจากหยกขาว แกะสลักอย่างวิจิตรบรรจง

หญิงงามเป็นแรงกระตุ้นให้บุรุษมีพลังสร้างสรรค์ เซี่ยเจี๋ยอยากให้นางพอใจ จึงบัญชาให้เอาเนื้อมาแขวนบนต้นไม้บริเวณอุทยานในวัง แล้วตั้งชื่อว่า “อุทยานนกอาหาร” และยังให้ชุดสะพานขนาดใหญ่ สำหรับใส่สุรา เลิศรส ตั้งชื่อว่า “สระสุรา” ยามที่เซี่ยเจี๋ยและม่อลี่ประทับที่วังชิงกง ได้ให้นางกำนัลแต่งกายยั่วยวนพ้อนรำทำเพลง พอเหนื่อยก็ให้ไปเก็บเนื้อที่อุทยานนกอาหารมากิน พอกระหายก็คุกเข่าลงดื่มเหล้าที่สระสุรา

เซี่ยเจี๋ยเอาใจม่อลี่ทุกอย่าง มีอยู่หนึ่งม่อลี่อยากฟังเสียงฉีกผ้าไหม เซี่ยเจี๋ยก็สั่งให้ราษฎรเอาผ้าไหมมาถวายวันละร้อยพับ แล้วให้นางกำนัลที่แข็งแรงฉีกผ้าไหมให้ม่อลี่ฟังตามความพอใจ

ช่วงเวลานั้นราชวงศ์เซี่ยกำลังประสบปัญหาอย่างหนัก ราษฎรไม่พอใจ เหล่าขุนนางคับแค้นใจ แว่นแคว้นรอบข้างจ้องจะโจมตี แต่เซี่ยเจี๋ยไม่ล่วงรู้ ถึงภัยพิบัติเบื้องหน้า ยังคงเสวยสุราอยู่กับอยู่บนสวรรค์

จงกู่ บรรณารักษ์ใหญ่หอสมุดหลวงและหัวหน้าหอดูดาวตระหนักถึง ภาระหน้าที่ของตน ไม่อาจปล่อยให้บ้านเมืองล่มสลาย จึงทูลเซี่ยเจี๋ยว่า “ท่านหวังท่านหวัง! ต้าอวี* บรรพชนของพระองค์ได้ก่อตั้งราชวงศ์ ด้วยความยากลำบาก บัดนี้พระองค์ทำให้บ้านเมืองปั่นป่วนวุ่นวาย อีกไม่นานอาจถึงขั้นล่มสลาย! แต่ถ้าแก้ไขได้ทันยังพอมีทางฟื้นฟูได้ ขอพระองค์

* พระเจ้าอวี ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์เซี่ย

◆ ทำเนียบประวัติ

นาม: ชื่อหลี่วู่ยก

ฉายา: เชี่ยวเจี๋ย (เชี่ยวเป็นแซ่
เจี๋ยหมายถึงโหดเหี้ยม)

สถานภาพ: กษัตริย์ราชวงศ์เซี่ย

ความถนัด: นักแสดงชั้นครู

ลักษณะเฉพาะตัว: สระสุรา อุทยาน

ภักษาหาร

คติชีวิต: รักสวยงาม รักชีวิตที่

สุขสำราญ

โปรดทรงพิจารณา!”

พูดจบขุนนางชราก็น้ำตาไหล แต่เชี่ยวเจี๋ย
ได้ยินดังนั้นก็กริ้วจัด คำพูดเช่นนี้ไม่อาจทะลวง
ผ่านกำแพงเหล็กในใจของพระองค์ได้ ทรงตะคอก
ใส่จิ้งกัว่า อย่าเข้ามาวุ่นวาย และตรัสว่า ถ้าเป็น
อย่างที่เจ้าว่าทำไมราษฎรจึงไม่โกรธแค้น

ทว่า ในที่สุดราษฎรก็โกรธแค้น พวกเขาร้อง
ตะโกนต่อฟ้าว่า “หลี่วู่ยก! ทหาราชชั่วช้า ถ้าเป็น
ไปได้ พวกข้ายอมตายขอแต่ให้ได้สังหารเจ้า!”

เชี่ยวเจี๋ยได้ยินดังนั้นก็ยังไม่ใส่พระทัย ตรัส
อย่างลำพองว่า “ฟ้ามีตะวัน ข้ามีราษฎร ตะวันมี
วันดับหรือ หากตะวันไม่มีวันดับ ข้าก็ไม่มีวันดับ!”

ช่างสมกับคำกล่าวที่ว่า “หากสวรรค์อยากให้
ผู้ใดดับสูญ ชั้นแรกต้องทำให้เขาบ้าคลั่ง” เชี่ยวเจี๋ย
ก็คือคนที่สวรรค์เลือก ไม่มีใครช่วยได้ หลังจากนั้น
ไม่นานช่างทางผู้เป็นหัวหน้าเผ่าช่างซึ่งรอ
โอกาสมาหลายปีก็บุกเข้าโจมตีเชี่ยวเจี๋ย

เชี่ยวเจี๋ยยังคงบ้าคลั่ง พระองค์ตรัสกับม่อมสี่ว่า
รอให้ข้ากำจัดพวกที่ไม่รู้ฟ้าต่ำแผ่นดินสูงก่อน
แล้วข้าจะกลับมาแสวงสุขกับเจ้า น่าเสียดาย ขณะ
ที่กองทัพทั้งสองสู้รบกัน แม่ทัพเซี่ยบ้างก็หัน
ไปเข้าข้างศัตรู บ้างก็หลบหนี ถึงตอนนี้เชี่ยวเจี๋ย
จึงตระหนักว่าพระองค์ถูกราษฎรทอดทิ้ง จึง
หนีซมซานกลับเมืองหลวง ขณะที่ช่างทางรุกไล่
ติดตาม พระองค์พาม่อมสี่พร้อมกับทรัพย์สมบัติ
ข้ามแม่น้ำฉางเจียงหนีไปที่หนานฉาว (ปัจจุบัน

คือฉวหู่ มณฑลฮานฮุย) ในที่สุดก็ถูกขางทางจับกุมได้ พระองค์ถูกเนรเทศ และต่อมาก็สวรรคตไปเพราะความอดอยาก

ก่อนที่เซี่ยเจี๋ยจะสวรรคต หากพระองค์ยังมีกำลังวังชาพอที่จะเงยหน้า ขึ้น คงเห็นตะวันบนท้องฟ้ายังคงส่องสว่าง ในขณะที่อำนาจของพระองค์ดับสูญไป

บทเรียนจากประวัติศาสตร์

คนโง่ยอมไม่รู้จักกลัว ความจริงแล้วผู้ครองอำนาจที่ปราศจากความ ละเอียดก็ไม่ว่างกลัวเช่นกัน ดังเช่นเซี่ยเจี๋ย ก่อกรรมทำเข็ญมากจนราษฎร เกลียดเข้ากระดูก แทนที่จะสำนึก แต่กลับตรัสว่า “ถ้าตะวันไม่มีวันดับ ซ้ำก็ไม่มีวันดับ” เมื่อขาดความละเอียด มีแต่ความบ้าคลั่งเข้าครอบงำ ย่อม โง่เขลาเบาปัญญา และความโง่เขลาเบาปัญญาจะทำให้ขาดความละเอียด และยิ่งบ้าคลั่งมากขึ้น เมื่อเราซึ่งเป็นคนสมัยนี้อ่านประวัติศาสตร์ตอนนี้ คงรู้สึกประหลาดใจในความโง่เขลาเบาปัญญาความบ้าคลั่งของบุคคลใน ประวัติศาสตร์ และคงวิพากษ์วิจารณ์กันไปต่าง ๆ นานา แต่โดยสรุปก็ได้ ความว่า กรรมใดใครก่อ กรรมนั้นตามสนอง

แม้จะยิ่งใหญ่แค่ไหน แม้เป็นถึงเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินก็หนีไม่พ้นกฎแห่ง กรรม

จ้าวกง : ห้ามปากคนได้ แต่ไม่อาจห้ามใจคน

ห้ามปากคนไม่ให้พูด ยากยิ่งกว่าห้ามน้ำไม่ให้ไหล

(โจวตะวันตก) จ้าวกง

โจวสีหวังปกครองราษฎรด้วยการสร้างความหวาดกลัว โดยใช้สายลับสอดส่องราษฎร จ้าวกงจึงตั้งเตือนห้ามปราม แต่ไร้ผล

หลังจากโจวสีหวังกษัตริย์องค์ที่ 10 แห่งราชวงศ์โจวตะวันตกขึ้นครองบัลลังก์ ก็หมกมุ่นกับการเสวยสุข ใฝ่พระทัยอยู่แต่ความสนุกสำราญ พฤติการณ์เช่นนี้จำเป็นต้องใช้เงิน พระองค์จึงหาคนเก่งด้านการคลังมา ชูตรีตภาชีจากราษฎร

มหาอำมาตย์จ้าวกงได้กล่าวตักเตือนว่า “หากบริหารเช่นนี้ต่อไป ราชวงศ์โจวจะล่มสลาย ราษฎรทนต่อการถูกชูตรีตไม่ไหว”

โจวสีหวังไม่ใส่ใจพระทัยเสียงวิจารณ์ ยังทำการตามใจชอบ เสียงคัดค้านต่อต้านจึงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะจากบรรดาอำมาตย์ราชสำนัก เนื่องจาก

คนเหล่านี้อยู่ใกล้ เมื่อพระองค์ทรงทราบก็ให้ประหารเสีย ราษฎรที่คัดค้านต่อต้านอยู่ใกล้ พระองค์ไม่ได้ยินแต่ไม่ได้หมายความว่าพระองค์ไม่รู้ โจวลี่หวังทรงทราบว่าราษฎรในเมืองหลวงสาบแช่งพระองค์อยู่ แต่ยังไม่มียุทธวิธีจัดการ พระองค์จึงคิดหาทางที่จะกำจัดเสียงเหล่านี้

ในที่ประชุมขุนนางชั้นผู้ใหญ่ โจวลี่หวังตรัสถามว่า “คนนอกวังพูดถึงข่าวอย่างไร”

ขุนนางใหญ่ทูลตอบว่า “ผู้คนไม่พอใจพระองค์”

โจวลี่หวังเกรงจะเสียเกียรติ จึงไม่ประสงค์ให้ใครนินทาพระองค์ลับหลัง “ทำอย่างไรจึงจะห้ามปากคนเหล่านั้นได้”

ขุนนางคนนั้นทูลว่า “ง่ายนิดเดียว แค่จับคนที่พูดใส่ร้ายพระองค์เข้าคุก ให้ทุกขัทรมาณเหมือนตายทั้งเป็นก็ได้แล้วพะยะค่ะ”

โจวลี่หวังเห็นพ้องด้วย “แต่ข้าจะรู้ได้อย่างไรว่าใครพูดใส่ร้ายข้าอยู่”

ขุนนางคนนั้นแนะนำ “กระหม่อมรู้จักพอมตคนหนึ่ง เป็นชาวแคว้นเว่ย คนผู้นี้รู้เหตุการณ์ลวงหน้า หูดีเป็นพิเศษสามารถได้ยินเสียงพูดที่อยู่ห่างออกไปหลายลี้”

โจวลี่หวังดีพระทัยจึงสั่งให้พอมตแคว้นเว่ยเข้าเฝ้า เมื่อพระองค์เห็นพอมตแคว้นเว่ยก็พอใจ และให้ไปเจี่ยหูฟังเสียงชาวบ้านตามตรอกซอกซอย

หลังจากนั้นก็มีการชื่อคนมากมายวางอยู่บนโต๊ะพระองค์ ต่อมาก็มีคนถูกจับเข้าคุกกลุ่มแล้วกลุ่มเล่า พอมตแคว้นเว่ยเก่งจริง ๆ ใครพูดถึงโจวลี่หวังในแง่ร้ายไม่มีวันรอดพ้นจากคุก

แต่ต่อมาไม่นานผลงานของพอมตแคว้นเว่ยก็ลดลงอย่างชัดเจน รายชื่อที่รายงานลดมีจำนวนลงเรื่อย ๆ โจวลี่หวังทรงเห็นว่าคนผู้นี้พอได้ดีก็เย่อหยิ่งไม่ตั้งใจทำงาน จึงตำหนิเขาอย่างรุนแรง พอมตแคว้นเว่ยทูลว่า “ไม่มีใครนินทาพระองค์อีกแล้ว ตอนนี้อาษฎรเชื่อฟังดี เวลาพบปะกันก็ไม่พูดไม่จาได้แต่ส่งสายตาทักทายกัน”

นี่คือที่มาของสำนวนที่ว่า “ทักทายด้วยสายตา” เมื่อเป็นเช่นนี้โจวลี่

● **เบื้องหลังทางประวัติศาสตร์**
โดยทั่วไปเราเรียกสมัยราชวงศ์เซี่ย
ราชวงศ์ซาง และราชวงศ์โจวเป็น
“ยุคสามราชวงศ์” เมื่อราชวงศ์โจว
ย้ายเมืองหลวง จึงแบ่งออกเป็น
ราชวงศ์โจวตะวันตกและราชวงศ์
โจวตะวันออก โจวลิ่หวังเป็นกษัตริย์
องค์ที่สิบแห่งราชวงศ์โจวตะวันตก
เนื่องจากการกระทำที่โหดเหี้ยม
ทำให้พระองค์ถูกราชบุรุษขับไล่เมื่อ
841 ปีก่อน ค.ศ. และเป็นการเริ่มต้น
ประวัติศาสตร์ที่ชัดเจน กล่าวคือ
ประวัติศาสตร์ก่อนหน้านี้มักเป็น
ตำนานและมีความสับสนเรื่อง
การเรียงลำดับเวลา นับจากนั้น
เป็นต้นมาประวัติศาสตร์จึงเริ่มมี
หลักฐานชัดเจนขึ้น หลังจาก
โจวลิ่หวังถูกขับไล่ โจวกงกับจ้าวกง
ได้ร่วมกันปกครองบ้านเมือง
ประวัติศาสตร์จึงเรียกเหตุการณ์
ตอนนี้ว่า “สมัยโจวกงและจ้าวกง
ร่วมปกครอง” ฉะนั้น 841 ปีก่อน
ค.ศ. จึงมีอีกชื่อหนึ่งใน
ประวัติศาสตร์ว่า ปีแรกแห่งศักราช
กึ่งเหอ (ร่วมปกครอง)

หวังก็ยังไม่พอใจและบอกพ่อมดแคว้นเว่ยว่า
“ราษฎรพวกนี้มีเล่ห์เหลี่ยม ถึงไม่พูดออกจาก
ปากไม่เท่ากับว่าในใจไม่ได้คิด”

พ่อมดแคว้นเว่ยรีบถือโอกาสทูลว่าตนรู้วิธี
ดูริมฝีปาก แม้ไม่พูดออกมาแต่เขาดูริมฝีปากก็
รู้ว่าใครอยากพูดอะไร โจวลิ่หวังรีบให้เขาใช้วิธี
นี้ไปค้นหาคนที่นินทาพระองค์ทันที

ผลปรากฏว่ามีคนกลุ่มแล้วกลุ่มเล่าถูกจับ
เข้าคุกด้วยข้อหาที่พ่อมดแคว้นเว่ยบอกว่า พบปะ
กันตามทางแล้วนินทาใส่ร้ายโจวลิ่หวัง

เมื่อเป็นเช่นนี้โจวลิ่หวังจึงพอพระทัยมาก
พระองค์ให้จ้าวกงเข้าเฝ้า แล้วตรัสอย่างพอพระทัย
ว่า “เจ้าเคยบอกว่ามีคนสาปแช่งข้าลับหลัง ตอน
นี้ข้ามีวิธีแก้ปัญหาคืออันประเสริฐ ต่อไปจะไม่มีใคร
กล้าพูดอะไรตามใจชอบอีก”

พอจ้าวกงได้ยินเช่นนั้นก็ร้อนใจมาก ทั้งร้อน
ใจในชะตากรรมของบ้านเมือง และร้อนใจในความ
คิดเหลวไหลของโจวลิ่หวัง “ท่านหวัง พระองค์
ทำเช่นนี้ไม่ถูกต้อง การที่ราษฎรไม่กล้าพูดถึง
พระองค์ในทางไม่ดีเพราะมีพ่อมดแคว้นเว่ยคอย
สอดแนมอยู่ ทำอย่างนี้ก็เท่ากับปิดปากราษฎร
ห้ามปากคนไม่ให้พูด ยากยิ่งกว่าห้ามน้ำไม่ให้ไหล”

ในอดีต ก่อนหน้าที่ดาอี่จะป้องกันน้ำท่วม
สำเร็จ เคยมีคนพยายามป้องกันด้วยการอุด พอ
น้ำขึ้นถึงไหนก็อุดที่นั่น ผลคือป้องกันน้ำท่วมได้
ในช่วงเวลาสั้นๆ แต่พอน้ำขึ้นถึงระดับหนึ่ง แร่

ต้นมหาศาลก็ทำลายที่อุตุไว้ แล้วน้ำก็ยิ่งทะลักรุนแรงยิ่งกว่าเดิม

จ้าวกงเห็นว่าการอุปการาชฎาอันทรายนกว่าการอุตน้ำ โจวสีหวังไม่เข้าพระทัยเหตุผลนี้ จึงให้จ้าวกงไปสำรวจตามถนนหนทาง จ้าวกงออกไปเห็นผู้คนก้มหน้าก้มตาเดิน ไม่กล้าแม้แต่จะสบตากัน

สามปีต่อมาราชฎาไม่สามารถทนอยู่อย่างคนไปอีกต่อไป วันหนึ่งเมื่อ 841 ปีก่อน ค.ศ. ราชฎาจำนวนมหาศาลจากทั่วทุกสารทิศได้บุกเข้าไปในวัง พอถึงตอนนี้โจวสีหวังก็ร้อนตัว โจวกงและจ้าวกงจึงร่วมมือกันแก้ปัญหาของบ้านเมือง ทั้งสองเห็นว่าเวลานี้บ้านเมืองกำลังวิกฤต ราชฎารุกเข้ามาเพื่อต้องการพบโจวสีหวัง หากพระองค์ไม่หนีไปก่อนคงจะพบจุดจบอย่างแน่นอน โจวสีหวังกลัวตายจึงหนีออกจากเมืองหลวงภายใต้การคุ้มกันของทหาร จากนั้นโจวกงและจ้าวกงก็ต่อรองกับราชฎาฟังว่าจะปลดโจวสีหวังออกจากบัลลังก์ แล้วตั้งไท่จื่อ (ยูพราช) ขึ้นครองบัลลังก์แทน เมื่อเป็นเช่นนี้ราชฎาก็ไม่ต้องอยู่อย่างคนไปอีกต่อไป

เวลานั้นราชฎาชื่นชมโจวกงกับจ้าวกงมาก แต่ไม่ไว้ใจไท่จื่อเพราะเห็นว่าลูกกับพ่อก็คงไม่ต่างกัน ไม่มีใครอยากเป็นไปเป็นครั้งที่สอง จึงขอให้มอบไท่จื่อให้ราชฎา ผู้เฒ่าโจวกงกับจ้าวกงจึงส่งไท่จื่อตัวปลอมออกไปกำลังคนมากย่อมมีพลังมาก ราชฎารุมเข้าทำร้ายไท่จื่อตัวปลอมจนร่างแหลกเหลว

หลังจากความวุ่นวายผ่านพ้นไป เมื่อราชฎาถอยออกจากวังเพราะคำเตือนโจวกงกับจ้าวกง แล้วผู้เฒ่าทั้งสองก็ตัดสินใจไม่ให้ไท่จื่อตัวจริงขึ้นครองบัลลังก์ แต่ร่วมมือกันปกครองบ้านเมืองก่อน ประวัติศาสตร์ช่วงนี้เรียกว่า “สมัยโจวกงและจ้าวกงร่วมปกครอง” สิบสี่ปีต่อมาเมื่อราชฎาสิ้นวันเวลาที่เคยเป็นไป ผู้เฒ่าทั้งสองจึงเชิญไท่จื่อกลับมาครองบัลลังก์

ส่วนโจวสีหวังได้หนีไปยังจื่อซึ่งเป็นชายแดนของโจว (ปัจจุบันคือพื้นที่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอไฮ่เซียน มณฑลซานซี ว่ากันว่าพระองค์ถูกเนรเทศมาที่นี้) และสวรรคตในเวลาต่อมา

เข้าใจประวัติศาสตร์

บุคคลที่โง่เขลาที่สุดในประวัติศาสตร์ไม่ใช่มีแต่โจรสลัดผู้คุมครองจำนวนมากอยากให้ราษฎรกลายเป็นใบ้ว่านอนสอนง่าย แต่ชะตากรรมของคนเหล่านี้บอกให้เราเห็นว่า การห้ามปากคนไม่ให้พูด ยากยิ่งกว่าการห้ามน้ำไม่ให้ไหล การปกครองที่ดีควรทำอย่างที่ว่าอวี๋คววมนี้ คือไม่ใช่อุดกั้น แต่ปล่อยให้ให้น้ำไหล

เรื่องราวที่เกี่ยวข้อง

ซีเถ้าเตาเผายังไม่เย็นลง ซานตงก็ระส่ำระสาย หลิวเซียงหาใช้บัณฑิตไม่

จางเจียกวีสมัยปลายราชวงศ์ถังได้เขียนบทกวีชื่อ “เตาเผาหนังสือ” มีข้อความหนึ่งกล่าวไว้ว่า “ซีเถ้าเตาเผายังไม่เย็นลง ซานตงก็ระส่ำระสาย หลิวเซียงหาใช้บัณฑิตไม่” สะท้อนให้เห็นการ “ห้ามปากคนไม่ให้พูด ยากยิ่งกว่าห้ามน้ำไม่ให้ไหล”

แม้ฉินสื่อหวง (ฉินซีอ่องเต้) สามารถพิชิตหกแคว้นได้สำเร็จ แต่การปกครองดินแดน

ซีเถ้าเตาเผายังไม่เย็นลง
ซานตงก็ระส่ำระสาย
หลิวเซียงหาใช้บัณฑิตไม่
(ตั้ง) จางเจีย
เป็นการสรุปบทเรียนการล่มสลาย
ของราชวงศ์ฉิน เตือนผู้ปกครองที่
อยากปิดปากราษฎร และชี้ให้เห็นว่า
ผู้แย้งชิงบัลลังก์จริงๆ ไม่ใช่บัณฑิต

* ในที่นี้หลิวหมายถึงหลิวเป่ย์ - เล่าปี่ ในสมัยสามก๊ก ซึ่งหมายถึงเซียงอวี๋ ฉูป่าหวัง - ฉ้อป้ออ่อง ในสมัยปลายราชวงศ์ฉิน

เหล่านี้ยังเป็นปัญหาใหญ่ พระองค์มีพระประสงค์จะป้องกันไม่ให้หกแคว้น
ฟื้นตัวขึ้นใหม่ จึงให้ทลายกำแพงเมืองของทุกแคว้น ควบคุมอาวุธ ห้าม
ลักลอบสะสมซื้อขายอาวุธเด็ดขาด นี่เป็นมาตรการด้านการทหาร ส่วน
ด้านการปกครอง มีการกำหนดให้ความยาวของเพลาธรม้าเท่ากันหมด
ทั่วประเทศ ให้ใช้ตัวหนังสือแบบเดียวกันหมดทั่วประเทศ และคือจัดแบ่ง
เขตการปกครองแบบจวินเซียน* และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้สิ้นสุดเริ่มต้น
จากการแบ่งเขตปกครองแบบจวินเซียนนี้เอง

เมื่อ 213 ปีก่อน ค.ศ. ฉุนอวี๋เยว่ บัณฑิตผู้มีชื่อเสียงได้วิจารณ์การ
แบ่งเขตปกครองแบบจวินเซียน เขากล่าวถึงการแบ่งเขตปกครองตั้งแต่
โบราณว่ามีหลายแบบ เพื่อพิสูจน์ว่าแบบจวินเซียนไม่มีที่ไปที่ไปชัดเจน
ไม่ถูกต้อง ไม่อาจปฏิบัติได้ และมีความเห็นว่าควรใช้แบบแผนเดิมของ
ราชวงศ์โจวตะวันตก

ความจริงแล้วเรื่องการแบ่งเขตปกครองแบบไหนดีกว่าแบบไหน การ
ยกมาอภิปรายไม่ใช่เรื่องเสียหาย แต่หลี่ซือซึ่งเป็นอัศวินมหาเสนาบดีมี
ความเห็นที่ฉุนอวี๋เยว่มีเจตนาร้าย ต้องการโจมตีการจัดระเบียบการปกครอง
ประเทศ เป็นแบบอย่างที่ไม่ดี ราชสำนักควรตอบโต้ขจัดความคิดเช่นนี้เสีย
หลี่ซือทูลฉินสื่อหวงว่า “นับแต่โบราณกระหม่อมไม่เคยได้ยินว่าบัณฑิต
สำนักครูเจียพวงนี้ได้ทำอะไรที่ถูกที่ควร ขงจื้อ (ขงจื้อ) ซึ่งเป็นปรมาจารย์
ของพวกนี้ก็ได้อำนาจผู้ปกครอง เสนอความเห็นที่ไม่ถูกกาลเทศะ คน
พวกนี้มักจะวิจารณ์นโยบายการปกครองของราชสำนักเรา ซึ่งไร้ประโยชน์
และทำให้ราษฎรกระด้างกระเดื่อง กระทบกระเทือนพระราชอำนาจ จึง
ขอให้พระองค์ “ถอนรากถอนโคน” ยึดตำราเป็นของหลวง เหลือแต่ตำรา
กฎหมาย การแพทย์ โหราศาสตร์ การเพาะปลูก ส่วนตำราอื่นควรเผาให้
หมด ห้ามราษฎรลักลอบมีไว้ในครอบครอง

* คล้ายอำเภอ จังหวัด

ฉินสื่อหวงอนุญาตและดำเนินการตามความเห็นนี้ ดังนั้นเมื่อ 213 ปีก่อน ค.ศ. ฉินสื่อหวงจึงสั่งให้เผาหนังสือประวัติศาสตร์และกวีนิพนธ์ของทุกแคว้น ยกเว้นประวัติศาสตร์ของแคว้นฉิน ให้นำหนังสือที่เก็บไว้มามอบให้ที่ทำการหัวเมืองทุกแห่งเพื่อเผาทำลาย ยกเว้นหนังสือภายใต้การดูแลของทางราชสำนัก ตำราเพาะปลูก ตำราแพทย์ และตำราโหราศาสตร์ หากพ้น 30 วันหลังจากมีคำสั่งแล้วยังไม่ปฏิบัติตาม ให้ลงโทษด้วยการเกณฑ์แรงงาน หากผู้ใดบังอาจเขียนบทความวิจารณ์แต่งบทกวีให้ลงโทษประหาร ผู้ใดยกเอาเรื่องราวในประวัติศาสตร์มาตีเตียนราชสำนักให้ประหารทั้งตระกูล ชุนนางผู้ใดรู้เห็นแต่ไม่เอาผิดให้รับโทษเช่นเดียวกัน

นี่คือเหตุการณ์ที่เรียกว่า “เผาหนังสือ” แม้หนังสือถูกเผาไปแล้วแต่ความรู้ยังคงอยู่ ราษฎรผู้รู้หนังสือยังคงอยู่ ปีต่อมาผู้รู้หนังสือส่วนหนึ่งได้แอบพูดกันว่า สีหน้าของฉินสื่อหวงเหมือนมีอะไรไม่ปกติ การปกครองที่กดขี่อย่างสาหัสเช่นนี้สักวันหนึ่งจะต้องล่มสลาย พอฉินสื่อหวงได้ยินเช่นนั้นก็กริ้ว แค้นใจที่ราษฎรไม่เชื่อฟัง จึงเรียกบัณฑิตสำนักครูแห่งเสียนหยาง* มารวมกันประมาณ 400 กว่าคน แล้วสั่งให้คุมตัวไปฝังทั้งเป็น นี่คือเหตุการณ์ที่เรียกว่า “ฝังบัณฑิตครู”

หลังจากเผาหนังสือฝังบัณฑิตครูแล้ว แผ่นดินดูเหมือนว่าสงบลงมาก ผู้รู้หนังสือก็เจียบเสียงลง แต่นี้เป็นเพียงปรากฏการณ์ภายนอก ความโกรธแค้นของราษฎรสั่งสมมากขึ้นเรื่อย ๆ หลังจากฉินสื่อหวงสวรรคตเพียงสองปี หลิวปังและเซียงอวี ฯลฯ ก็นำกำลังลุกขึ้นสู้ หลังจากดำเนินการต่อสู้อย่างดุเดือด ในที่สุดก็สามารถทำลายราชวงศ์ฉินได้สำเร็จ

ตั้งเช่นบทกวีของจางเจี๋ยที่กล่าวไว้ว่า “ซีเถ่าเตาเผายังไม่เย็นลง ชานตงก็ระส่ำระสาย หลิวเซียงหาใช่บัณฑิตไม่” ในเมื่อผู้ที่โค่นล้มราชวงศ์ฉินไม่ใช่บัณฑิต ถ้าเช่นนั้นการเผาหนังสือฝังบัณฑิตครูก็ไร้ผลมิใช่หรือ

* เมืองหลวงของแคว้นฉิน

จึงเห็นได้ว่าการ “ห้ามปากคนไม่ให้พูด ยากกว่าห้ามน้ำไม่ให้ไหล” ไม่เพียงแต่ “ป้องกัน” ที่ผิด และ “ป้องกัน” ผิดที่ การล่มสลายของราชวงศ์ฉิน ไม่ได้เกี่ยวข้องกับบัณฑิตเลย! แม้จะห้ามบัณฑิตได้ แต่ห้ามผู้คนทั้งแผ่นดินได้หรือ!

กว่านจ้ง : คนที่ชิงชิงความชั่ว ไม่สมควรเป็นขุนนางชั้นผู้ใหญ่

คนที่มีคุณธรรมและชิงชิงความชั่ว พบเห็นความชั่วก็
เคียดแค้นไปชั่วชีวิต คนเช่นนี้ไม่สมควรปกครองบ้านเมือง
(ขุนชิว) กว่านจ้ง
เป็นคำที่กว่านจ้งกล่าวถึงเป่าซูหย่าซึ่งเป็นสหายสนิท
บอกให้รู้ว่า คนที่มีคุณธรรมก็ไม่เหมาะที่จะครองอำนาจ

เป็นที่รู้กันทั่วไปว่าในสมัยขุนชิว เป่าซูหย่าและกว่านจ้งซึ่งเป็นชาว
แคว้นฉีเหมือนกันเป็นสหายสนิทกัน คอยช่วยเหลือกัน เข้าอกเข้าใจ
กัน ทั้งสองร่วมรบเคียงบ่าเคียงไหล่กัน ในยามที่ทุกคนกำลังสู้รบอย่าง
ดุเดือด กว่านจ้งกลับทิ้งพวกพ้องรวมทั้งเป่าซูหย่าไว้เบื้องหลังแล้วหลบ
หนีไป ต่อมาเป่าซูหย่ากลับแก้ต่างให้กว่านจ้งว่า ที่กว่านจ้งหนีไปเพราะ
ความจำเป็นไม่อาจตายได้ ต้องเอาชีวิตรอด เพื่ออยู่ดูแลพ่อแม่ที่แก่เฒ่า
เป่าซูหย่ากับกว่านจ้งค้าขายร่วมกัน ทุกครั้งที่แบ่งเงินกว่านจ้งจะเอาส่วน
แบ่งมากกว่า เป่าซูหย่าก็ไม่เคยต่อว่า เขาบอกว่าครอบครัวของกว่านจ้ง

ลำบาก ต้องการเงินมากกว่า ต่อมาเป่าซูหยาดิตตามคุณชายเสี่ยวปาย ขณะที่กว่านจ้งดิตตามคุณชายจิว คุณชายทั้งสองต่อสู้แย่งชิงอำนาจครอง แคว้นฉี ผลคือเสี่ยวปายกับเป่าซูหยาเป็นฝ่ายมีชัย คุณชายจิวพ่ายแพ้และ ถูกประหาร กว่านจ้งตกเป็นนักโทษ ข้อหาเป็นไส้ศึกและถูกคุมขังที่แคว้น หลู่

พอถึงตอนนี่เป่าซูหยาจิงถามคุณชายเสี่ยวปาย ซึ่งบัดนี้คือฉีเหิงกงว่า ปรารถนาสิ่งใด ถ้าปรารถนาที่จะเป็นใหญ่กว่าเจ้าครองแคว้นทั้งปวง ควร ให้กว่านจ้งมาเป็นที่ปรึกษา

เมื่อฉีเหิงกงเห็นเป่าซูหยายืนยันอย่างเด็ดเดี่ยวจึงเริ่มเชื่อ และให้คนไป บอกทางแคว้นหลู่ว่า กว่านจ้งเป็นคนที่ดีทนเกลียด เพราะใครๆ เห็นฉีเหิงกงก็ พินอบพิเทา แต่กว่านจ้งกลับตั้งตนเป็นศัตรูและเคยยิงธนูใส่ฉีเหิงกงจน เกือบตาย ตนจึงแค้นจนอยากกินเลือดกินเนื้อ อยากถลกหนังทั้งเป็น ขอ ให้รีบส่งกว่านจ้งไปปรับโทษทัณฑ์ที่แคว้นฉี

หลู่จวงกง ซึ่งเป็นเจ้าครองแคว้นหลู่ เคยช่วยเหลือคุณชายจิวแห่งแคว้น ฉีด้วยการร่วมต่อสู้ครั้งหนึ่ง ผลปรากฏว่าพ่ายแพ้ยับเยิน พอถึงตอนนี่ยัง หวาดผวา แม้จะได้ข่าวว่ากว่านจ้งเป็นอัจฉริยะ แต่ก็ไม่กล้าขัดใจฉีเหิงกง จึง มอบกว่านจ้งไปให้แคว้นฉี กว่านจ้งรู้ดีว่าหากเป่าซูหยายังอยู่ เขาก็สามารถ อยู่ที่แคว้นฉีได้ ด้วยความกลัวว่าหลู่จวงกงจะเปลี่ยนใจ เขาจึงเร่งเดินทาง พอ เหนื่อยมากก็ให้คนสองคนผลัดกันร้องเพลงให้ฟัง เพื่อคลายความเหนื่อย ล้า ทำให้ระยะทางที่ควรใช้เวลาเดินสองวันจึงเหลือเพียงวันกว่า

พอมาถึงแคว้นฉี ฉีเหิงกงไม่ได้เคืองแค้นที่เคยถูกกว่านจ้งยิง ยังตั้งให้ เขาเป็นขุนนางตำแหน่งเหนือกว่าเป่าซูหยา และเป็นที่ปรึกษาส่วนพระองค์ แรกเริ่มฉีเหิงกงยังไม่คุ้นเคยวิธีทำงานของกว่านจ้ง จึงไม่ค่อยเชื่อถือนัก ทุกครั้งที่รู้สึกไม่วางใจก็จะเรียกเป่าซูหยามาถาม เป่าซูหยาก็จะเตือนให้ พระองค์ทรงทำตามความเห็นของกว่านจ้ง นานเข้าเมื่อกว่านจ้งสร้าง ผลงานมากขึ้น ฉีเหิงกงจึงเชื่อถือกว่านจ้งเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ส่วนเป่าซูหยาถอย

◆ ทำเนียบประวัติ

นาม : กว่านจิ้ง

ปีที่เสียชีวิต : 716-645 ปีก่อน ค.ศ.

ยุคสมัย : สมัยขุนชีวิตตอนต้น

สถานภาพ : อัครมหาเสนาบดีแห่ง
แคว้นฉี

ฉายา : อัครมหาเสนาบดีอันดับ
หนึ่งในสมัยขุนชีวิต

ความถนัด : ควบคุมสถานการณ์
บริหารบ้านเมือง

ลักษณะเฉพาะตัว : มีเป่าซูหย่า
เป็นสหายสนิท เป็นที่
กล่าวขวัญในประวัติศาสตร์
ว่า “มิตรภาพกว่านกับเป่า”

ไปทำงานเบื้องหลัง จนกระทั่งภารกิจการตั้งตน
เป็นใหญ่ของแคว้นฉีประสบความสำเร็จ

ถ้าถามว่าใครมีบทบาทสำคัญที่สุดในชีวิต
ของกว่านจิ้ง ก็ต้องบอกว่าคือเป่าซูหย่า แต่
กว่านจิ้งคิดอย่างไรต่อเป่าซูหย่า ดูเหมือนว่า
กว่านจิ้งจะ “ลืมนบุญคุณ”

ขณะที่กว่านจิ้งป่วยหนักใกล้เสียชีวิต ฉีเหิงกง
ถามเขาว่า “ถ้าท่านจากไป งานของท่านควรให้
ใครทำแทน”

ความจริงในใจของฉีเหิงกงมีตัวเลือกคน
ที่หนึ่งคือเป่าซูหย่า เป่าซูหย่าเป็นเพื่อนสนิท
กว่านจิ้งควรสนับสนุนเขา แต่กว่านจิ้งกลับตอบว่า
“เป่าซูหย่าไม่เหมาะะ” เหตุผลเพราะเป่าซูหย่าเป็น
คนดีเกินไป เป็นคนที่เปี่ยมด้วยคุณธรรม ถ้ามี
ใครเอาทองคำก้อนใหญ่มาติดสินบนเขาก็ไม่รับ
เป่าซูหย่ายังเป็นคนตรงไปตรงมา เกลียดซังความ
ชั่วร้าย ชอบคนดี เกลียดคนเลว แสดงออกทาง
สีหน้าอย่างเปิดเผย คนแบบนี้ไม่ควรเป็นอัคร
มหาเสนาบดี เพราะไม่เป็นผลดีต่อบ้านเมือง
และอาจเป็นผลร้ายต่อตัวเองด้วย

กว่านจิ้งพูดไว้ไม่ผิด การเป็นอัครมหาเสนาบดี
ประการแรกต้องมีมนุษยสัมพันธ์ดี คำหนึ่งถึง
ผลดีผลเสียหลายด้าน นี่เป็นงานหนักสำหรับ
เป่าซูหย่า ทางที่ดีไม่ควรให้เขารับตำแหน่ง อีก
อย่างหนึ่งเพราะเขาแก่แล้ว ควรดำรงความเป็น
คนดีต่อไป ให้ชีวิตจบลงอย่างสมบูรณ์แบบดีกว่า

เป่าซุหย่าเองก็คิดเช่นนี้ เมื่อมีคนมาเล่าเรื่องนี้ให้เขาฟังโดยมีเจตนา
ยุแหย่ เป่าซุหย่าก็ไม่ได้ตำหนิกว่านจิ้ง เขากลับพูดอย่างน่าคิดว่า กว่านจิ้ง
พุดถูกแล้ว ถ้าให้เข้าเป็นอัครมหาเสนาบดี คนอย่างพวกเจ้าย่อมไม่มีที่
ซุกหัวแน่!

ฟานหลี : กระท้ายต้าย ต้มหมาล่าเนื้อ

เมื่อนกบินหนีไป เก็บธนูไว้ข้างกาย เมื่อกระท้ายต้าย
ต้มหมาล่าเนื้อ

(ขุนชิว) ฟานหลี

หลังจากเยว่หวังโกวเจี้ยนทำการใหญ่สำเร็จ ฟานหลี
ขุนนางใหญ่ขอลาจากไป และพูดคำนี้เพื่อเตือนเหวินจิ่ง
ผู้เป็นสหาย แต่เหวินจิ่งไม่ยอมไป ในที่สุดก็เป็นเหมือน
ที่ฟานหลีกล่าวไว้ หมาล่าเนื้อเมื่อล่ากระท้ายจนหมดจะ
ถูกเอาไปต้มกิน

ปลายสมัยขุนชิว เมื่อเยว่หวังโกวเจี้ยนเจ้าครองแคว้นเยว่สามารถ
ทำลายแคว้นอู่อ่างราบคาบ ตั้งตนเป็นใหญ่ได้สำเร็จ เหวินจิ่งกับฟานหลี
มีความชอบมากที่สุด โกวเจี้ยนจึงแต่งตั้งให้เหวินจิ่งเป็นอัครมหาเสนาบดี
ให้ฟานหลีเป็นแม่ทัพใหญ่

รางวัลตอบแทนที่เยว่หวังมอบให้ครั้งนี้ เหวินจิ่งรับไว้ แต่ฟานหลีไม่

รับ เขาบอกว่า “ท่านหวัง! ข้าได้ทำหน้าที่ช่วยพระองค์กำจัดแคว้นอู่ บัดนี้ ได้บรรลุนหน้าที่แล้ว ถึงเวลาที่ข้าควรจากไป”

พอได้ยินฟานหลีพูดเช่นนั้น โกวเจี้ยนดีใจมาก แต่แสร้งบอกว่า “อาจารย์ ฟาน อย่างนี้คงไม่ดีแน่ คนที่เข้าใจก็จะบอกว่าท่านทำความดีความชอบโดยไม่หวังชื่อเสียงเงินทอง คนที่ไม่รู้จักก็จะบอกว่าเข้าใจแคบ”

ฟานหลีตอบว่า “ท่านหวังมีน้ำใจกว้างขวางมาตลอด เมื่อเวลาผ่านไปทุกคนก็จะเข้าใจ”

วันรุ่งขึ้นฟานหลีจึงพาครอบครัวออกไปจากแคว้นเยว่อย่างเงียบ ๆ

แม้ฟานหลีจะจากแคว้นเยว่ไปแล้ว แต่เขายังเป็นห่วงเหวินจ่งผู้เป็นสหาย เกรงว่าเหวินจ่งจะลุ่มหลงตำแหน่งลาภยศจนถูกโกวเจี้ยนกำจัด จึงเขียนจดหมายหาเหวินจ่ง บอกว่าเราทั้งสองได้บรรลุนหน้าที่แล้ว เจ้าก็ควรจากไป โกวเจี้ยนดูภายนอกเป็นคนมีน้ำใจ ความจริงจิตใจคับแคบ คนเช่นนี้ร่วมทุกข์ได้ แต่ร่วมสุขไม่ได้ อย่าลืมนึกว่า “เมื่อนกบินหนีไป เกือบหนูไว้ข้างกาย กระต่ายตาย ต้มหมอล่าเนื้อ” หากขึ้นยังไม่ไปจะสายเกินแก้!

แต่เหวินจ่งไม่เชื่อว่าเยว่หวังจะทำร้ายตนจึงไม่ยอมไป และยังตอบว่า “เหล่าฟาน เจ้าไม่ควรจากไปและยังมาแนะนำให้เข้าไปอีก เราสองคนเคยสร้างผลงานยิ่งใหญ่ ตอนนี้ถึงเวลาที่ควรจะเสวยสุข ทำไมจึงจากไปอย่างนี้” พอได้รับจดหมายตอบของเหวินจ่ง ฟานหลีได้แต่ส่ายหน้าถอนหายใจ

และเป็นเช่นนั้นจริง ๆ แก้อี้ตำแหน่งมหาอำมาตย์ของเหวินจ่งยังไม่ทันอุ่น โกวเจี้ยนก็มอบกระบี่ให้พร้อมกับบอกว่า “อาจารย์สอนเจ็ดกฤษฎีทำให้ลายอู่แคว้นอู่ ข้าใช้เพียงสามกฤษฎีก็ทำลายอู่แคว้นอู่สำเร็จ เหลืออีกสี่กฤษฎียังไม่ได้ใช้ ขอให้อาจารย์นำมาใช้กับตัวเองเถิด”

พอเหวินจ่งได้ยินเช่นนี้ก็เข้าใจทันที เขาร้องตะโกนขึ้น “ฟานหลี! เสียตายที่ข้าไม่เชื่อคำของเจ้า” แล้วหยิบกระบี่ขึ้นมาปลิดชีพตัวเอง

◆ ทำเนียบประวัติ

นาม : ฟานหลี่

ฉายา : ซางเซ็ง (ยอดพ่อค้า)

เถาจูกง

ปีที่มิชิวต : 536-448 ปีก่อน ค.ศ.

ยุคสมัย : สมัยชุนชิวจั้นกั๋ว

สถานภาพ : ที่ปรึกษาฮ่องเต้ พ่อค้า

ผลงาน : ช่วยโกวเจียนกำจัดอู๋

แคว้นอู๋ เป็นต้นแบบของพ่อค้า

ชีวิตรัก : ว่ากันว่าต่อมาได้แต่งงาน

กับซีซือ (ไซซี) หนึ่งในสี่หญิง

งามแห่งแผ่นดินจีน

บั้นปลาย : หลังจากช่วยโกวเจียน

แห่งแคว้นแหย่กำจัดอู๋แคว้นอู๋

สำเร็จ ก็รับจากไป โดยนั่ง

เรือเล็กท่องไปตามทะเลสาบ

ทั้งห้า เทียบทั่วยอดเขา 72 แห่ง

ระหว่างนั้นได้ทำการค้าจน

ร่ำรวยสามครั้ง และขาดทุน

สามครั้ง เปลี่ยนชื่อเป็น

เถาจูกง ได้รับการยกย่องว่า

เป็นต้นแบบของพ่อค้าบัณฑิต

เข้าใจประวัติศาสตร์

เมื่อนกบินหนีไป เก็บขนไว้ข้างกาย เมื่อ
กระต่ายตาย หันมาดมหมาล่าเนื้อ ไศกนาฏกรรม
เช่นนี้ยังคงดำเนินต่อไปในสังคมมนุษย์ เพราะ
ความละโมภและเห็นแก่ตัวเป็นสันดานของมนุษย์
มีพลังในการควบคุมมนุษย์ อยู่เหนือศีลธรรมที่
มนุษย์เรียนรู้ทีหลัง เช่นเดียวกับอำนาจสูงสุด การ
เป็นผู้ปกครองแผ่นดิน เหมือนเรียกกลมเรียกฝน
ได้ มีอำนาจล้นฟ้า ย่อมไม่อาจแบ่งปันให้คนอื่นได้
ไม่ว่าใคร ดังนั้นในประวัติศาสตร์จึงเกิดเหตุการณ์
เช่นนี้ครั้งแล้วครั้งเล่า เมื่อทำการใหญ่สำเร็จ
ผู้ครองอำนาจสูงสุดจะสั่งหารขุนนางที่สร้างความ
ชอบ เมื่อถึงตอนวิธีที่ดีที่สุดคือ ขุนนางผู้สร้าง
ความชอบดังกล่าวต้องรีบถอยห่าง ปล่อยวาง
อำนาจ แต่โลกนี้คนที่ไม่ละโมภมีน้อยนัก คน
ส่วนใหญ่กว่าจะรู้ตัวก็ต่อเมื่อหัวหลุดจากบ่าแล้ว